

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойчук Т. Методичні принципи оцінювання результатів виробничої практики в системі підготовки фахівців фізичної реабілітації / Бойчук Т., Голубєва М., Левандовський О. // Молода спортивна наука України. – 2008. – Т.4. – С. 18-22.

2. Бугеря Т. М. Формування готовності фахівців з фізичної реабілітації до професійної діяльності на основі міжпредметних зв'язків / Т. М. Бугеря // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 1. – С. 17-20.

3. Воробйов М. І. Практика в системі фізкультурної освіти / Воробйов М. І., Круцевич Т. Ю. – К.: Олімпійська література, 2006. – 190 с.

4. Строкаль В. П. Професійно-практичне навчан-

ня студентів у структурі екологічної освіти / В. П. Строкаль // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2012. – № 35. – С. 36-41.

5. Левочко М. Т. Теоретично-практична підготовка студентів до виробничої практики / Левочко М. Т., Гресь Н. Л. // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 45. Педагогічні науки. – Житомир: ЖДУ, 2009. – С. 3-9.

6. Марченко О. Теоретичні й методичні аспекти підготовки студентів-реабілітологів для проведення клінічної практики у хірургічній клініці / Марченко О., Манжуловський В., Лукасевич І. // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2011. – №3. – С. 55-58.

Подано до редакції 11.03.13

УДК 796.417.2 (477) (09)

Н. В. Бачинська

ІСТОРІЯ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЧЕРЛІДІНГУ

У статті здійснено аналіз історичного розвитку черлідінгу в США, Європі, надано коротку характеристику специфіки виду спорту, основних номінацій, правил змагань. Визначено перспективи розвитку черлідінгу в Україні.

Ключові слова: черлідінг; історія; номінація; правила.

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими або практичними задачами. За останнє десятиліття на арену вийшло багато раніше невідомих видів спорту. Нині протікає процес їх формування, пов'язаний з підготовкою тренерських кадрів, визначення самого змісту рухової діяльності, суддівства, відновлення вікових меж контингенту, що займається. Кількість видів спорту, що з'явилися, охоплює широкий діапазон. Серед усієї цієї безлічі варіантів особливе місце займає черлідінг.

Нині черлідінг – новий напрям у складнокоординаційних видах спорту, сегмент світової спортивної і розважальної індустрії, що швидко розвивається, самостійний міжнародний вид спорту, який активно розвивається і вдосконалюється в Україні.

Черлідінг органічно поєднує в собі елементи шоу, видовищні надскладні елементи, містить координаційно-складні та інтенсивні рухи, що включають елементи акробатики, спортивної та художньої гімнастики, спортивних танців [1, 3, 4].

Якщо й не засновником черлідінгу, то принаймні батьківщиною схожого виду спорту цілком могла б стати Росія, вірніше, СРСР. У 30-і рр. ХХ ст. – час широкого поширення аероклубів, автопробігів, стрибків з парашутних вишок і стрибків з жердиною, на першотравневих парадах і відкриттях спартакіад увійшли до моди марші молодих фізкультурників. Вони несли гасла, перебудовувалися в "фігури", вигукували політичні речівки, утворювали гірки і багаторусні піраміди. Ця форма спортивно-масової роботи мала пріоритет у навчальних закладах і спортивних товариствах через яскраве політичне забарвлення. З часом російський фізкультурний рух втратив свою актуальність, і тепер

дізнатися про цей історичний період можна лише зі спогадів очевидців і кінофільмів передвоєнних і післявоєнних років. Але сьогодні ми користуємося англійським словом "cheerleading" для позначення нового виду спорту як, втім, і багатьох інших.

Як вид спорту, черлідінг придбав широке поширення в 70-і роки минулого століття в США. На оригінальній мові – Cheerleading – cheer – це вигук, крик, заклик, leader – лідер.

Крім того, що черлідінг виступає як самостійний вид спорту, він успішно супроводжує багато спортивних змагань, посилює видовище інших видів спорту. Таким чином, черлідінг можна розділити на два основні напрями:

1. Змагання команд за програмами, що підготовлені за спеціальними правилами.

2. Робота зі спортивними командами, клубами, федераціями [1, 4, 5].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз науково-методичної літератури показав, що розвиток черлідінгу як у всьому світі, так і в Україні, має ряд напрямів. Як вид спорту він ділиться на два різновиди: "чер" і "данс". Обидва напрями бурхливо розвиваються і затребувані, рівноправно використовується групова підтримка залежно від умов виступу.

Як спорт високих досягнень, черлідінг за короткий час досяг значних успіхів. Такий успіх пояснюється тим, що цей вид спорту немає вікових обмежень, у спортивних командах можна зустріти учасників від шести років до сорока, а в збірній Японії беруть участь шістдесятирічні жінки.

Історія розвитку черлідінгу в Україні займає виключно короткий проміжок часу, але це не перешкодило досягти істотних успіхів у світових змаганнях. Друга складова – масовість черлідінгу – залишається ще недостатньою. Це пояснюється цілим рядом об'єктивних причин, які, поза сумнівом, найближчим часом будуть усунені.

Структуру дій змагань черлідерів складають такі основні компоненти, як складність і техніка виконання програми, хореографія (композиційна побудова, виразність, оригінальність, динамічність), синхронно-групова діяльність (взаємодія, переміщення), робота з помпонами (номінація чер-данс). Результат складних взаємодій усіх цих компонентів і визначає оцінку змагання [1, 2, 4].

Мета цього дослідження – встановити особливості історичного розвитку та надати загальну характеристику черлідінгу як складової частини системи фізичного виховання і виду спорту, намітити перспективи його розвитку в Україні.

Методи дослідження: 1. Загальнонаукові методи теоретичного рівня: аналогія, аналіз, синтез, абстрагування, індукція. 2. Історичні методи (історико-логічний, конкретно-історичний, порівняно-історичний, ретроспективний). 3. Системно-функціональний аналіз.

Викладення основного матеріалу дослідження. Зародження та розвиток черлідінгу пов'язано з американським футболом. У 1870-і рр. в Принстоні (США) виникло перше об'єднання студентів, що надають організовану підтримку команді: вони за допомогою спеціальних речівок закликали глядачів активніше підтримувати своїх гравців. Скоро подібні групи підтримки з'явилися в інших американських навчальних закладах.

Перший клуб груп підтримки було організовано в Нью Джерсі в Принстонському Університеті в 1865 році, там пролунала і перша кричалка. Але роком зародження черлідінгу все ж прийнято вважати 1898. Цього року у футбольній команді Університету Мінесоти сезон явно не склався. І тоді один з самих ініціативних фанатів вирішив поскаржитися. У своєму офіційному листі Університету Мінесоти він писав: "Усі кричали: Тримайтеся, не падайте духом, і ми переможемо!" і "Говорю вам, дайте нам групу підтримки, і нас не можна буде зломити".

Відбулася гра, але, всупереч усім очікуванням, команду Гоферс розгромили з рахунком 28-0. Треба було придумати щось ще, і тоді з'явився Джек Кемпбелл, студент першого курсу медичного факультету. Саме його можна назвати першим черлідером. Джек пояснив, що хтось повинен керувати скандуванням, і кричалки мають бути різноманітними, не просто "З ними все гаразд!" чи щось подібне. Тому на наступній грі під керівництвом Кемпбелла глядачі скандували кричалку, яка згодом увійшла до історії: "Rah, Rah, Rah! Sku - u - mar, Hoo - Rah! Hoo - Rah! Varsity! Varsity! Varsity! Minn - e - So - Tah!".

Таким чином у Сполучених Штатах Америки зародився черлідінг. Спочатку черлідінг був більш популярним серед чоловіків. Проте, коли у зв'язку з Другою Світовою війною на фронт пішла воювати величезна кількість чоловіків, ситуація різко змінилася, тепер більше 90% черлідерів склали жінки.

Активна участь у черлідінгу жінок почалася в 20-х роках минулого століття. В Університеті Мінесоти черлідери ввели у свої програми елементи гімнастики і стрибки, а ідея відводити спеціальний сектор для черлідерів належить Ліндлі Ботвеллу з Університету Штату Орегон. У 30-і роки в університетах і коледжах стали активно використовувати помпони, атрибут, який і по цей день є візитною карткою черлідінгу. У 40-і рр., коли більшість чоловіків пішли воювати, жінки не лише стали більше працювати в тилі, але і почали активно створювати команди з черлідінгу. Саме тоді черлідінг став переважно жіночим видом спорту. Коли ж чоловіки повернулися з фронту, в черлідінг були додані такі елементи, як повороти і закручування. Гімнастичні елементи, як правило, виконувалися чоловіками, в той час, як дівчата танцювали, це і поклато початок утворенню танцювальних команд (данс-команди).

У 1948 році Лорен Харкі Харкімер (засновник індустрії груп підтримки) організував перший табір для черлідерів. Це відбулося в Університеті Хантсвілля Сем Хьюстон, де взяли участь 52 дівчини. Тоді ж була заснована перша черлідінгова організація "Національна Організація Черлідінгу".

У 1950-х роках черлідери стали проводити в коледжах спеціальні семінари, на яких викладали всім охочим основи цього виду спорту. Сучасний вініловий помпон винайшов Фред Гастофф в 1965 році, і представив Міжнародній Організації Черлідінгу. "Bruin High Step" стиль програми з помпонами був удосконалений черлідерами з UCLA і Міжнародною Організацією Черлідінгу.

У 1967 році було вирішено скласти щорічний рейтинг "10 Кращих Коледжських Команд з Черлідінгу", щоб визначити претендентів на участь в конкурсі "Черлідер Усієї Америки", що проводиться за ініціативою Міжнародної Організації Черлідінгу.

На початку 70-х рр. черлідінг стає все більш популярним. Окрім того, що черлідери виступають на іграх з футболу і баскетболу, групи підтримки тепер з'являються і на шкільних спортивних змаганнях, іноді вибирають декілька різних команд для участі в змаганнях з боротьби, легкої атлетики і плавання. Перша телетрансляція Чемпіонату з Черлідінгу серед Команд Коледжів, організована за ініціативою Міжнародної Організації Черлідінгу, відбулася навесні 1978 року на каналі CBS-TV.

У 1980 році були встановлені офіційні стандарти і правила безпеки, які забороняли деякі травмонезпечні перекиди і піраміди.

Нині черлідінг в США став надзвичайно прес-тижним заняттям. Деякі колективи і окремі черлідери

за популярністю змагаються із зірками великого спорту. У багатьох університетах виплачуються спеціальні "черлідерські стипендії". В різний час черлідерами шкільних і університетських команд були зірки американського шоу-бізнесу: Мадонна, Камерон Діаз, Холлі Беррі, Сандра Баллок, К. Бессінджер, Кірстен Данст, Різ Уізерспун, а також президенти США Д. Ейзенхауер, Р. Рейган і Дж. Буш-мол, багато інших.

У 70-80-ті роки ХХ століття черлідінг починає своє поширення в Європі. У 1995 році була заснована Європейська асоціація черлідінгу (ЕСА), яка взяла у свої руки керівництво рухом черлідерів в Європі. На даний момент в Європейську асоціацію черлідінгу входять 10 країн: Німеччина, Фінляндія, Австрія, Швеція, Словенія, Норвегія, Польща, Великобританія, Росія та Україна. Перший чемпіонат Європи з черлідінгу відбувся у 1995 р. в Німеччині, в місті Штутгарті [3, 5].

Нині в черлідінгу через рік в кожній віковій категорії проводяться чемпіонати Європи і Світу.

Спортсмени-черлідери діляться на команди за віковою ознакою: діти, юніори і дорослі. З кожною командою працює тренер з черлідінгу і, в міру необхідності, тренери-фахівці.

Заняття черлідінгом неможливі без хорошої загальнофізичної підготовки, артистичних даних, сили волі і завдатків лідера. Кожне конкретне амплуа (наприклад, флайер – самий верхній і база – сама нижня людина в піраміді) вимагає також наявності спеціальних якостей.

Всеукраїнська Федерація черлідінгу офіційно зареєстрована в нашій країні 24 листопада 2004 року. Вона є повноправним членом Європейської Асоціації Черлідінгу (штаб-квартира – Стокгольм, Швеція) і

членом Міжнародного Черлідінгового Союзу (штаб-квартира – Мемфіс, США).

22 лютого 2005 року Наказом Держкомспорту України № 419 черлідінгу було надано статус виду спорту, офіційно визнаного в Україні. 15 жовтня 2005 року в Харкові відбувся перший чемпіонат країни з черлідінгу. В Україні правила проведення змагань були розроблені в Харківській академії фізкультури, і тільки після їх затвердження, ентузіастам нового руху дозволили влаштувати перший чемпіонат України. У першому чемпіонаті взяли участь більше 14 команд з Києва, Одеси, Полтави, Сум, Дніпропетровська, Харкова, Ужгорода і Луганська.

Черлідінг в Україні при належній підтримці стає з кожним роком популярним. Це один з доступних і недорогих видів спорту, завдяки видовищності, емоційності і красі здатний захопити хлопців і дівчат, надає можливість кожному учасникові групи продемонструвати свої здібності, акцентувати свої сильні сторони.

У 2001 році була заснована Міжнародна Федерація Черлідінгу (ІФС), куди згодом, окрім країн-членів європейської асоціації, увійшла Японія – країна, де в 2001 в м. Токіо відбувся перший чемпіонат світу з черлідінгу.

Країни, що входять в ІФС: Тайвань, ЮАР, Гонконг, Індонезія, Японія, Малайзія, Філіппіни, Сінгапур, Таїланд, Австрія, Данія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Угорщина, Ірландія, Норвегія, Росія, Сербія і Чорногорія, Словенія, Швеція, Україна, Великобританія, Австралія, Барбадос, Болівія, Бразилія, Чилі, Колумбія, Коста-Ріка, Еквадор, Панама, Перу, США, Венесуела, Казахстан, Корея, Польща.

Таблиця 1.1

Характеристика номінацій черлідінгу

Номінації	Тривалість виступу	Склад учасників
1. Чер-команда	2 хв.15 с – 2 хв.30 с	8-24 особи (жінки)
2. Чер-мікс-команда	2 хв.15 с – 2 хв.30 с	8-24 особи (жінки та чоловіки)*
3. Індивідуальний виступ	1 хв.30 с – 1 хв.45 с	1 особа
4. Парні станти	1 хв.30 с – 1 хв.45 с	2 особи*
5. Групові станти	1 хв.30 с – 1 хв.45 с	5 осіб (жінки)
6. Групові мікст-станти	1 хв.30 с – 1 хв.45 с	5 осіб*
7. Чер-данс-команда (пом-пон)	2 хв.15 с – 2 хв.30 с	8-16 осіб (жінки)
8. Чер-данс-дует	1 хв.30 с – 1 хв.45 с	2 особи*
9. Чер-данс-соло	1 хв.30 с – 1 хв.45 с	1 особа
10. Чер-данс-джаз команда	2 хв.15 с – 2 хв.30 с	8-16 осіб*
11. Чер-данс джаз дует	1 хв.30 с – 1 хв.45 с	2 особи*
12. Чер-данс джаз соло	1 хв.30 с – 1 хв.45 с	1 особа
13. Чер-данс хіп-хоп команда	2 хв.15 с – 2 хв.30 с	8-16 осіб*
14. Чер-данс хіп-хоп дует	1 хв.30 с – 1 хв.45 с	2 особи*
15. Чер-данс хіп-хоп соло	1 хв.30 с – 1 хв.45 с	1 особа

*будь яке співвідношення чоловіків та жінок

Стант – фігура, в якій піднімають або підкидають вгору одну людину.

Піраміда – декілька стантов, сполучених між собою.

Споттери – дуже важливі люди при виконанні

стантів і пірамід, відповідають за безпеку при виконанні складних елементів – страхують флайерів.

Флайери – спортсмени, що становлять верхні частини пірамід і стантів.

База – спортсмени, що виступають основою пірамід і стантів, вони підтримують, викидають і ловлять флайерів.

Кричалки – характерний елемент черлідінга. Виконуються кричалки без музичного супроводу: чер – кричалки, звернені до команди і глядачів; чант – кричалки – разом з черлідерами їх повторюють глядачі кілька разів.

Чер-данс – короткий танцювальний блок черлідінгової програми, складений на основі базових черлідінгових рухів.

Зміст змагальної вправи у всіх номінаціях черлідінгу:

1. Чер-(чер-мікс) команда: баланс між елементами чер-дансу, акробатикою, стрибками, стантами і пірамідами. До вправи повинні входити чір- і чант-кричалки.

2. Стант: баланс між елементами чер-дансу, акробатикою, стантами.

3. Парний стант: баланс між елементами чер-дансу, акробатикою, стантами.

4. Індивідуальний виступ: баланс між елементами чер-дансу, акробатикою, стрибками. До вправи повинні входити чір- і чант-кричалки.

5. Данс (помпони): баланс між елементами чер-дансу та різними стилями танцю, стрибками, піруетами, махами і шпагатами. Робота з помпонами.

6. Данс-дует: баланс між елементами чер-дансу та різними стилями танцю, стрибками, піруетами, махами і шпагатами. Робота з помпонами.

7. Хіп-хоп: баланс між елементами різних стилів хіп-хопу, стрибками, обертаннями.

8. Хіп-хоп дует: баланс між елементами різних стилів хіп-хопу, стрибками, обертаннями.

9. Джаз-команда: баланс між елементами різних стилів джазових танців, стрибками, піруетами, махами та шпагатами.

10. Джаз-дует: баланс між елементами різних стилів джазових танців, стрибками, піруетами, махами та шпагатами.

Розміри майданчика – 12 на 12 м. Виступ проходить під підібране самими учасниками музичний супровід. Судді оцінюють складність програми, техніку

ЛІТЕРАТУРА

1. Бачинская Н.В., Сарычев В.И., Шляхов Ю.В. Исторические аспекты развития черлидинга и перспективы его развития в Украине / Н.В. Бачинская, В.И. Сарычев, Ю.В. Шляхов [Текст] // Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Дніпропетровськ, вид-во "Нова Ідеологія", 2012. – С.16-24.

2. Бачинская Н.В., Шляхов Ю.В. Методика педагогической коррекции психического состояния спортсменов, занимающихся черлидингом, в условиях предсоревновательной подготовки (на примере сборной команды ДНУ им. О.Гончара) / Н.В. Бачинская,

і артистизм виконання (у sheeg оцінюється також скандування і реакція глядачів). За використання заборонених технічних елементів, недотримання правил страхування, перевищення часу виступу та інші порушення, команді нараховуються штрафні бали – аж до дискваліфікації. Переможці визначаються за загальною кількістю набраних балів.

Основними засобами черлідінгу є вправи, які можна класифікувати за педагогічним принципом: 1. Гімнастичні вправи: різновиди ходьби, бігу, стрибків, загально-розвиваючі вправи (які виконуються з метою оздоровлення і розвитку рухових здібностей). 2. Загальні (базові) рухи аеробіки, що з'єднані в блоки і комбінації. 3. Танцювальні вправи і елементи хореографії та сучасних танців: джаз, рок-н-рол, диско, латиноамериканські тощо. 4. Вправи з інших видів спорту (спортивна і художня гімнастика, акробатика).

Висновки та перспективи подальших розробок в даному напрямку. 1. Черлідінг має широку варіативність в організації командних дій і досить великий арсенал фізичних вправ, які включаються в програму підготовки тих, що займаються черлідінгом, і їх наступні виступи.

2. Цей вид спорту є одним з найбільш популярних серед молоді і забезпечує індивідуалізацію фізичного розвитку в системі масового фізичного виховання.

3. Особливий розвиток в цьому виді отримала психологічна складова черлідінгу, яка полягає в речитативній підтримці спортивних команд, спортивних виступів і інших масових заходів. Цей компонент лежить в основі формування корпоративності стосунків, формування згуртованості інтересів в досягненні кінцевого результату.

4. Черлідінг в Україні при належній підтримці також може стати поширеним. Цей вид спорту надає можливість кожному учасникові групи продемонструвати свої здібності, акцентувати свої сильні сторони.

На наш погляд, черлідінг може істотно вплинути на розвиток молодих людей і у фізичному, і в психологічному, і в соціальному аспектах.

Подальше дослідження планується проводити у напрямі вивчення навантажень змагань в усіх номінаціях черлідінгу.

Ю.В. Шляхов [Текст] // "Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в сучасних умовах": Матеріали регіональної науково-практичної конференції. – Дніпропетровськ, 2011. – С.30-33.

3. Зинченко И.А., Луценко Л.С., Боляк Н.Л., Боляк А.А. Особенности содержания композиций соревновательных программ в черлидинге / И.А. Зинченко, Л.С. Луценко, Н.Л. Боляк, А.А. Боляк [Текст] // Слобожанський науково-спортивний вісник, 2012. – № 3. – С. 74-78.

4. Крикун Ю.Ю. Особенности развития черлидинга как вида спорта в Украине / Ю. Ю. Крикун [Текст] // Фізичне виховання різних верств населення.

– 2007, № 7 – С. 39-41.

5. Чепел Р. Успешное тренерство по черлидингу

/ Р. Чепел. – Нью-Йорк: Хьюмон Кинетикс, 1999. – 364 с.

Подано до редакції 13.03.13
